

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата педагогічних наук

Максютова Андрія Олексійовича

на кандидатську дисертацію Кравченко Тетяни Петрівни

" Формування у старших підлітків ціннісного ставлення до власного здоров'я у процесі туристсько-краєзнавчої роботи "

подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.07 - теорія і методика виховання

Актуальність рецензованого дослідження обумовлюється сутнісними характеристиками тенденцій загострення соціальних негараздів, зростанням бездуховності сучасного українського суспільства спричинених складними внутрішніми політичними і соціально-економічними умовами, що в кінцевому результаті зумовлює необхідність підвищення ефективності формування ціннісного ставлення до власного здоров'я підростаючої особистості.

Пріоритетне значення у вирішенні цієї проблеми належить туристсько-краєзнавчій роботі, яка здатна швидко та ефективно допомогти у формуванні ціннісних орієнтацій. Однак, концептуальна і методична не розробленість означеної проблеми, і водночас, теоретична і практична значущість її розв'язання в сучасному навчально-виховному процесі школи підтверджує незаперечну актуальність і своєчасність проведеного Кравченко Т. П. дисертаційного дослідження.

Слід зазначити, що здобувачка досить аргументовано і логічно довела необхідність формування у старших підлітків ціннісного ставлення до власного здоров'я у процесі туристсько-краєзнавчої роботи, відповідно до сучасних соціально-економічних умов в державі.

Як позитив слід відзначити, що автор розглядає сутність такої підготовки, як системний освітньо-виховний утвір, який за своїми теоретичними підходами, конкретними практичними напрямками реалізації має бути спрямований на формування системи наукових знань і практичних умінь та навичок, ціннісних орієнтацій, ціннісного ставлення до власного здоров'я та до об'єктів навколишнього середовища. Важливо, що здобувачка робить акцент на можливість формування ціннісного ставлення старших підлітків до власного

здоров'я саме підчас туристсько-краєзнавчої роботи, що дасть змогу швидше та ефективніше здійснити цей процес.

У сучасній педагогічній науці актуалізовано ідею краєзнавчого підходу, що сприяє розвитку особистості учня, його здібностей, самостійності, виробленню вмінь здобувати нові знання й практично їх застосовувати.

Дисертаційне дослідження Кравченко Тетяни Петрівни, безумовно, розкриває одну з вагомих проблем, що стосується не лише загальноосвітньої школи, а й позашкільних навчальних закладах. Охарактеризовано сутність феномену *«формування у старших підлітків ціннісного ставлення до власного здоров'я у процесі туристсько-краєзнавчої роботи»*, дисертантка слушно зауважує, що «як процес виховання у підлітків осмисленого ставлення до власних інтересів, мотивів, потреб і переконань зі збереження і покращення здоров'я за умови визнання незаперечної його цінності, що забезпечує ефективність взаємодії індивіда з суспільством та оточуючим її світом, через їхнє включення у систему суспільних норм, правил і відносин, результатом якого є цілеспрямована самостійна діяльність зі збереження і покращення власного здоров'я у всьому розмаїтті їхньої життєдіяльності».

На позитивну оцінку заслуговує здійснене дисертанткою визначення й обґрунтування в дисертації таких чинників ефективного формування у старших підлітків ціннісного ставлення до власного здоров'я у процесі туристсько-краєзнавчої роботи: формування інтелектуального компоненту ціннісного ставлення особистості до власного здоров'я; орієнтація старших підлітків на індивідуальні мотиви і потреби дотримання здорового способу життя і збереження власного здоров'я; усвідомлення ними провідного значення здоров'язбережувальних мотивів і цілей у її розвитку й життєдіяльності; формування провідних якостей характеру підлітків: допитливості, ініціативності, цілеспрямованості, дисциплінованості, наполегливості, самостійності, працелюбності і відповідальності; розвиток рефлексивних психічних процесів, що проявляються у самопізнанні, саморегуляції, самовдосконаленні, самореалізації; дотримання логічної єдності форм і методик такої роботи та наступності змісту здоров'язбережувальних заходів, спрямованих на ефективне формування у старших підлітків ціннісного ставлення до власного здоров'я.

Як засвідчують структура та зміст дисертаційного дослідження Кравченко Т.П., воно охоплює цілісний процес науково-дослідної роботи, який включає всі її стадії: від ідеї, розробки концептуальних основ та теоретичних засад проблеми до впровадження результатів дослідження у практику роботи шкіл та позашкільних навчальних закладів.

Слід відзначити як позитив, логічну побудову змісту роботи, обґрунтованість його основних положень, логічність викладу основного тексту, відповідність здобутих результатів та ходу проведення дослідження переконливому й глибокому теоретичному аналізу проблеми.

Дисертація Кравченко Тетяни Петрівни складається із вступу, двох розділів, висновків, списку використаних літературних джерел та додатків, що обумовлено характером проведеного дослідження і повною мірою підпорядковано його меті, що в цілому відповідає вимогам ВАК України до обсягу кандидатських дисертацій. Обрана структура дисертаційної роботи, її змістове й інформаційне наповнення дають підстави вважати її логічно завершеним цілісним науковим дослідженням.

У рецензованій нами роботі переконливо сформульовано об'єкт, предмет, мету, гіпотезу й завдання дослідження, заслуговує на увагу конкретність та цілеспрямованість поставленої дисертанткою мети дослідження - на основі теоретичного аналізу досліджуваної проблеми і вивчення виховної практики загальноосвітніх навчальних закладів обґрунтувати, розробити й експериментально перевірити методику формування у старших підлітків ціннісного ставлення до власного здоров'я у процесі туристсько-краєзнавчої роботи.

Враховуючи завдання дослідження авторка дисертаційної роботи з опорою на численні літературні джерела та результати власних багаторічних досліджень переконливо довела, що школа, навіть у взаємодії з іншими соціальними інститутами та позашкільними закладами, недостатньо виконують свою суспільну роль у формуванні ціннісного ставлення до власного здоров'я. Дисертантка критично проаналізувала ситуацію, яка склалася, й аргументовано довела, що однією із причин такого стану є застарілість програмно-методичного забезпечення, недостатня теоретична та практична розробленість шляхів формування ціннісного ставлення до власного здоров'я в процесі

туристсько-краєзнавчої роботи в школі, зокрема роботі гуртків та інших творчих об'єднань. Цілком закономірно, що згадані обставини саме і підтверджують актуальність та своєчасність виконаного Кравченко Т.П. дисертаційного дослідження. Воно є наочним прикладом оперативного реагування педагогічної науки на вирішення соціально значущої для сьогодення практичної виховної проблеми, яка має не тільки наукове, а й, що головне, соціальне значення.

Позитивною стороною рецензованої роботи, на нашу думку, є представлені у дисертації та відповідних публікаціях здобувачки методичні матеріали для вчителів, керівників гуртків, секцій, клубів туристсько-краєзнавчого спрямування і учнів, які вже застосовуються в педагогічній практиці, що дало змогу значно підвищити ефективність формування у старших підлітків ціннісного ставлення до власного здоров'я в процесі туристсько-краєзнавчої роботи. Саме останнє, є вагомим здобутком, що актуалізує практичну значущість дисертаційного дослідження Кравченко Т.П.

Заслуговує на особливе схвалення здійснений дисертанткою педагогічний експеримент і досить ґрунтовне опрацювання здобутих експериментальних даних, що дає всі підстави для визначення ефективності як самого дослідження, так і важливості для педагогічної практики напрацьованих здобувачкою дидактичних матеріалів, розробленого змісту і відповідно форм і методик його презентації у навчально-виховному процесі школи та позашкільних навчальних закладів.

Слід наголосити на тому, що основні результати дисертаційного дослідження викладено у 12 одноосібних наукових працях, із них 7 відображають основні наукові результати, 4 - апробаційного характеру.

У свою чергу автореферат дисертації відповідає вимогам ВАК України і достатньо повно відображає структуру, основні положення, результати та висновки дисертаційної роботи дає цілісне уявлення про проведене дослідження.

Загалом дисертація Кравченко Тетяни Петрівни заслуговує на позитивну оцінку, проте вважаємо за доцільне зробити деякі зауваження і висловити окремі побажання:

1. Окремі положення висновків до розділів дисертації, а в деяких випадках і загальних висновків, носять дещо декларативний характер, і до того ж значні за обсягами, що утруднює розуміння досягнутих здобувачем результатів проведеного дослідження, зокрема здобутих статистичних даних.

2. З огляду на практичну значущість дисертаційної роботи, слід висловити побажання щодо публікації результатів дослідження, як навчально-методичних рекомендацій або практичного посібника для вчителів школи з формування у старших підлітків ціннісного ставлення до власного здоров'я в процесі туристсько-краєзнавчої роботи.

3. На нашу думку до змісту автореферату слід було б внести узагальнений рисунок результатів обрахунків ефективності методики, що надало б тексту більшої доказовості та наочності.

4. Бажано було б ширше розкрити географію тих навчальних закладів та загальноосвітніх шкіл, де здійснювалась апробація розроблених автором методичних рекомендацій.

5. У дисертації та авторефераті наявні незначні орфографічні та стилістичні помилки.

Однак висловлені зауваження і побажання не впливають на загальну позитивну оцінку виконаної роботи. Дисертація Кравченко Тетяни Петрівни є самостійним завершеним дослідженням, яке вносить вагомий внесок у теорію виховання, відповідно має суттєву практичну значущість, відповідає вимогам ВАК України щодо "Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань", а її автор Кравченко Тетяна Петрівна заслуговує присудження їй наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.07 - теорія та методика виховання.

Офіційний опонент

к. п. н., ст. викладач кафедри географії та методики її навчання
Максютов А. О.

